

УДК 81'367.625: 81'25(045)

Остапенко С.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: ostapenko-svetlana@bk.ru

ТИПОЛОГІЧНІ НЕВІДПОВІДНОСТІ ОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Ostapenko S.A.,
Candidate of Pedagogical Science,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and
Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: ostapenko-svetlana@bk.ru

CATEGORIAL DISPARITIES OF FINITE FORMS OF VERB IN THE PROCESS OF FICTION TEXTS TRANSLATION

Мета. Метою дослідження є виявлення та визначення різних типів граматичних невідповідностей особових форм дієслова під час перекладу та застосування трансформацій задля створення еквівалентного перекладу.

Методика. Вирішення поставлених завдань здійснювалось за допомогою використання таких методів, як перекладознавчий та компаративний аналіз, порівняння граматичних явищ та їх типологічних невідповідностей в оригінальних та перекладених текстах у перекладознавчих цілях; аналіз способів передачі та застосованих трансформацій в процесі відтворення особових форм дієслова українською мовою.

Результати. Визначено основні типи граматичних невідповідностей особових форм дієслова та типи граматичних трансформацій, проаналізовано переклади творів О. Генрі та застосування граматичних трансформацій під час їх перекладу. Особливу увагу було зосереджено на основних способах та прийомах перекладу дієслова, а також виявленні невідповідностей під час перекладу з англійської мови українською.

Наукова новизна полягає у систематизації теоретичних положень стосовно невідповідностей особових форм дієслова в процесі перекладу, виявленні основних граматичних невідповідностей дієслова та виправданості застосування граматичних трансформацій (на основі аналізу перекладу творів О. Генрі українською мовою, зроблених М. Рябовою, Ю. Івановим, М. Дмитренком та В. Мусієнком).

Практична значимість. Систематизовану теорію та проаналізовані за конкретними принципами приклади можна використовувати на заняттях з іноземної мови і практики та теорії перекладу.

Ключові слова: дієслово, спосіб перекладу, типологічні невідповідності, трансформація, художній переклад.

Постановка проблеми. Головна мета перекладу – досягнення адекватності. За визначенням А. Федорова адекватність – це «вичерпна передача смислового змісту оригіналу і повна функціонально-стилістична відповідність йому» [6, с. 79].

Особливої уваги заслуговує думка В. Карабана про те, що обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення в перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу. Перекладач повинен бути добре обізнаним з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу, а також з перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, прийомами та способами перекладу різних мовних та мовленевих явищ [3]. Все це становить частину загальної компетенції перекладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Граматичні невідповідності англійського та українського дієслова є предметом численних робіт загального та спеціа-

льного характеру. Дослідженням даної проблеми докладно займалися такі видатні дослідники-лінгвісти як Б. Ільїш, Л. Бархударов, Т. Козакова, Р. Міньяр-Белоручев, А. Смирницький та багато інших.

Актуальність роботи визначається недостатнім вивченням даної теми, особливо питання про збереження змісту твору в процесі перекладу, а також спробою з'ясувати, за допомогою яких граматичних трансформацій перекладачеві вдається уникнути буквалізму та досягти якомога точнішого перекладу і чи вдається передати при цьому все те, що хотів донести автор до читача.

Формування цілей статті. Метою дослідження є виявлення та визначення різних типів граматичних невідповідностей особових форм дієслова під час перекладу та застосування трансформацій задля створення еквівалентного перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відмінність граматичної будови англійської та української мов, з точки зору перекладу, виражається у двох категоріях перекладацьких проблем: проблеми перекладу в умовах схожості граматичних властивостей мовних одиниць і проблеми перекладу в умовах відмінності граматичних властивостей мовних одиниць в мові оригіналу (надалі – МО) та мові перекладу (надалі – МП). Крім того, специфічні ускладнення пов'язані з перетворенням окремих граматичних одиниць (морфологічні перетворення на основі слівосполучень) і складених граматичних одиниць (синтаксичні перетворення на основі словосполучень, речень і надфразової єдності).

Спільність між граматичними властивостями української та англійської мов полягає у їх загальній приналежності до індоєвропейської сім'ї і виявляється в наявності спільних граматичних значень, категорій та функцій, наприклад: категорій числа іменників, категорій ступенів порівняння прикметників, категорій дієслова, функціональної значимості порядку слів і т.і.

У той же час відмінність принципів граматичної будови, що виражається в приналежності цих мов до різних граматичних груп, відображається в істотних відмінностях між граматичними властивостями, наприклад, в існуванні відмінних граматичних категорій: артиклів в англійській мові, дієприслівника в українській мові; повнозначному узгодженні в українській мові, фіксованому порядку слів в англійській мові тощо.

Труднощі під час передачі граматичних значень мають місце, передусім, не в тих випадках, коли тієї або іншої категорії МО немає в МП, а коли, навпаки, тієї або іншої категорії МП немає в МО (тобто, коли МП є ніби «багатшою» МО відносно тих або інших граматичних форм і значень). Проте цей парадокс лише здається – відсутність тієї або іншої граматичної форми в МП досить легко компенсувати лексичними засобами, тоді як її відсутність в МО за необхідності виразити це значення в МП часто призводить до «невмотивованості» вибору тієї або іншої форми при перекладі, тобто до збільшення об'єму інформації, що передається в тексті перекладу в порівнянні з оригіналом.

Принципово важливо розрізнити два випадки вживання граматичних форм, які можна назвати вільним і пов'язаним вживанням. При вільному вживанні та або інша граматична форма використовується в мові на розсуд того, що говорить (чи того, що пише), тобто той, що говорить має свободу вибору однієї з можливих форм в межах цієї категорії. У цих випадках вибір тієї або іншої граматичної форми визначається не якими-небудь внутрішньомовними правилами, а обумовлюється двома можливими чинниками:

а) самою ситуацією, яка описується, тобто граматична форма в цьому випадку має референційне значення;

б) прагматичним чинником, тобто різним відношенням учасників комунікації до висловлювань (при ідентичності референційних значень самих висловлювань). Так, в українській (та англійській) мові той, що говорить має свободу вибору активної або пасивної форми дієслова і, відповідно, активної або пасивної будови речення,

причому референційне значення речення залишається тим же: *Робітники побудували будинок – Будинок був побудований робітниками*. Тут вибір форми дієслова і, відповідно, конструкції цілого речення визначається таким прагматичним чинником, як «комунікативне навантаження» елементів речення.

При пов'язаному вживанні граматичних форм використання тієї або іншої форми визначається не ситуацією, яка описується, або вибором того, що говорити, але виключно внутрішньомовними чинниками.

У процесі перекладу з однієї мови на іншу передаються, як правило, лише значення вільно вживаних граматичних форм, адже тільки у випадках вільного вживання ці форми мають певне референційне (чи, рідше, прагматичне) значення. Що ж стосується граматичних форм, які виступають у зв'язаному вживанні, то значення, якими вони виражають, будучи виключно внутрішньолінгвістичними, при перекладі, як правило, не передаються. Випадки уявної передачі такого виду граматичних значень при перекладі є ілюзорними. Так, в структурах типу «Він *йде* – He *goes*» особа та число дієслова в англійській мові збігається з українською (третя особа однини), але це визначається не за вимогою передачі «змісту» українського речення, а формальними правилами самої англійської мови, де, як і в українській мові, дієслово-присудок узгоджується з підметом в особі та числі, тобто, якщо займенник третьої особи однини, то дієслово має бути у відповідній формі.

Отже, відсутність тих або інших граматичних (так само як і лексичних) засобів в одній із мов зовсім не створює перешкод у процесі перекладу.

Перша і головна якість, якою повинен володіти перекладач, полягає в умінні «бачити» перекладацькі проблеми, мати здатність не піддаватися спокусі підміни слів першотвору словами мови, яка перекладається. Неминучим наслідком останнього є перекладацький брак, іменований буквалізмом.

Щоб уникнути неадекватного буквального перекладу («граматичного буквалізму»), потрібно застосовувати перекладацькі граматичні трансформації (в термінології В. Карабана), унаслідок яких буквальний переклад адаптується до норм мови перекладу та стає адекватним [3]. Використання граматичних трансформацій, на нашу думку, граматичних прийомів перекладу включає зміну граматичних характеристик слова, словосполучення або речення у перекладі.

Грамматичні трансформації – це спосіб перекладу, при якому граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю МП з іншим граматичним значенням.

Як було зазначено раніше, питання про передачу граматичних значень при перекладі не може бути вирішено однозначно. Більш докладно ми розглянемо граматичні невідповідності особових та неособових форм дієслова на окремих прикладах перекладу оповідань О. Генрі українською мовою, зроблених М. Рябовою, Ю. Івановим, М. Дмитренком, В. Мусієнком.

Порівнюючи декілька українських перекладів з оригіналом, нами було знайдено ряд невідповідностей стосовно перекладу особових форм дієслова. При вживанні англійського дієслова характер протікання дії, в плані протиставлення його «завершеності – незавершеності», далеко не завжди отримує формальне вираження.

Philoprogenitiveness, says we, is strong in semi-rural communities (Вождь червоношкірих) [7]. – Любов до своїх дітлахів, гадали ми, має бути особливо сильна в напівсільських містечках або ж чадолюбство, вирішили ми, в замських умовах є значно міцнішим [1].

He points a stick at me when I come up, and says... (Вождь червоношкірих) [7]. – Підходжу я ближче, а він тицяє в мене палицею і заявляє..., або підходжу я ближче, а він націлив на мене палицю и каже....[1].

...such a women emit, when they see ghosts (Вождь червоношкірих) [7]. – ...який видають жінки, забачивши привида або так верещать жінки, коли бачать привида [1].

I will fix you! No man ever yet struck the Red Chief but what he got paid for it (Вождь червоношкірих) [7]. – Ти ще пошкодуєш, що ударив Вождя Червоношкірих, – це нікому ще так не минулося [1]. Пропонуємо інший варіант, який, на нашу думку, є більш наближеним до оригіналу: *Я тобі ще запам'ятаю. Ніхто і ніколи не бив Вождя Червоношкірих, – це ніколи ще так не минулося.*

«What's he up to now?» – says Bill anxiously (Вождь червоношкірих) [7]. – «Що він замислив?» – нетерпляче вигукує Білл або «Що він тепер замишляє?» – непокоїться Білл [1].

I went out and caught that boy and shook him until his freckles rattled (Вождь червоношкірих) [7]. – Я вийшов з печери, піймав хлопчиська і тряс доти, доки всі його веснянки не заторохтіли одна об одну або я вийшов із печери, схопив малого і потрусив його так, що в того ледве не відпали веснянки [1]. У цьому прикладі ми спостерігаємо невідповідності в українських перекладах стосовно категорії виду дієслова – доконаного чи недоконаного.

У наступному прикладі ми мали можливість спостерігати три переклади одного речення, які мали три різні часові форми: *I'm sorry we lose the ransom (Вождь червоношкірих) [7]. – Жаль, що ми втрачаємо викуп; Шкода, що ми не отримуємо викуп та мені шкода, що ми втратили викуп [1].* З граматичної точки зору, перекладаючи українською мовою, доречно використати теперішній час, але з контексту ми розуміємо, що викуп вже ніяким чином ніхто не отримає, тому Ю. Іванов використав майбутній час: *Шкода, що ми не отримуємо викуп.* І як наслідок здійснених вчинків, головні герої твору залишаються без викупу. Тому перекладач М. Дмитренко використав минулий час: *Мені шкода, що ми втратили викуп.*

Модальні форми дієслова не завжди мають місце в українських перекладах, або, навпаки, вживання цих форм в українському реченні, які в англійському не були використані. Наприклад:

So, it looked good (Вождь червоношкірих) [7]. – Тож усе начебто складалося добре або здавалося має бути непогано [1]. В англійському реченні не було використано модальних дієслів, які б передавали впевненість, або деякий сумнів.

You dassent catch toads unless with a string (Вождь червоношкірих) [7]. – Жабу так просто не впіймаєш, треба ловити на мотузок [1]. Пропонуємо власний варіант, не застосовуючи «необхідності», яка вказана у першому перекладі: *без ремінця жабу не зловиш.*

I'm going away for a while, on business (Вождь червоношкірих) [7]. – Мені треба ненадовго піти у справах [1]. Ми пропонуємо інший варіант: *Я зараз піду ненадовго в деяких справах.*

How road can run both ways (Вождь червоношкірих) [7]. – Чому дорога йде в обидві сторони? [1]. В цьому прикладі не було використано переклад дієслова в поєднанні з модальним дієсловом. Тому пропонуємо інший варіант, який є ближчим до оригіналу: *Як дорога може йти в різні боки?*

Окрім характерної риси англійського дієслова щодо «завершеності – незавершеності» дії, існує вираження «довготривалості» дії, яке ставить під сумнів перекладача у застосуванні тієї або іншої форми дієслова, задля більш чіткого наближення до оригіналу тексту. Наприклад:

One evening after sundown, we drove in a buggy past old Dorset's house (Вождь червоношкірих) [7]. – Ми проїхали в барабані повз будинок старого Дорсета [1]. У цьому випадку слід було наголосити на довготривалості дії. Наприклад: *Одного вечора після заходу сонця ми проїжджали в кабриолеті повз будинок старого Дорсета.*

That boy seemed to be having the time of his life (Вождь червоношкірих) [7]. – Здавалося, що хлопчисько почував себе тут чудово [1]. Зі стилістичної точки зору, переклад Ю. Іванова більш точно передав емоційний стан хлопчика: *Малий, здавалося, переживав найкращі моменти свого життя.*

I jumped up to see what the matter was (Вождь червоношкірих) [7]. – Я схопився, щоб побачити, що діється. [1] У цьому прикладі замість минулого часу, був використаний теперішній. Пропонуємо взагалі вилучити дієслово *to be* у минулому часі: *Я схопився на ноги, щоб з'ясувати, в чому річ.*

By and by, Bill sits up and feels behind his ear and says... (Вождь червоношкірих) [7]. – Ось Білл потихеньку підводиться, обмацує себе за вухом і запитує... [1]. Тут ми маємо послідовність дій, але, на нашу думку, слід було відмежувати декілька дій, використавши минулий час. Маємо: *Мало-помалу Білл отямився, підвівся, помацав себе за вухом та й каже....*

I went out and caught that boy and shook him until his freckles rattled (Вождь червоношкірих) [7]. – Я вийшов із печери, схопив малого і потрусив його так, що в того ледве не відпали веснянки. [1] В перекладі не було передано зміст дієслова *rattled* – *торохтіти*. Тому пропонуємо власний варіант: *Я вийшов з печери, піймав хлопчиська і тряс доти, доки всі його веснянки не заторохтіли одна об одну.*

I never lost my nerve yet [7]. – Я ніколи нічого не боявся (Вождь червоношкірих) [1]. На нашу думку, краще було б перекласти це речення, звертаючи увагу на однократність дії, наприклад: *Я ніколи не втрачав голови.*

It didn't exactly beggar description, but it certainly had that word on the lookout for the mendicancy squad (Дари Волхвів) [7]. – В обстановці не те щоб кричущі злидні, але скоріше бідність, що красномовно мовчить; Не можна сказати, що вона зовсім убога, але щось спільне з цим поняттям, безперечно має [1].

But whenever Mr. James Dillingham Young came home and reached his flat above (Дари Волхвів) [7]. – Та хоч коли Джеймс Діллінгем Янг, приходячи додому, піднімався у свою квартиру на верхньому поверсі [1]. Ми використовуємо Past Simple, коли описуємо декілька дій, які відбулись одна за одною у минулому і які повторювались неодноразово. Тому, беручи це до уваги, Ю. Іванов переклав: *Але коли містер Джеймс Діллінгем Юнг приходив додому і піднімався до себе на верхній поверх.*

On went her old brown jacket; on went her old brown hat. With a whirl of skirts and with the brilliant sparkle still in her eyes she fluttered out the door and down the stairs to the street (Дари Волхвів) [7]. – Стареньку коричневу куртку на плечі, старенький коричневий капелюшок на голову, – і, у вирі, блиснувши невгаслими іскорками в очах, вона випурхнула в двері і вниз по сходам на вулицю [1]. Тут ми маємо вилучення дієслова *went on* *Мерцій надіти старенький коричневий жакет і старенький коричневий капелюшок! Махнувши спідницею Делла кинулася до дверей і вибігла з дому на вулицю, а в очах у неї ще поблискували діамантовими краплями сльози.*

Quietness and value the description applied to both (Дари Волхвів) [7]. – Скромність і гідність – ці якості відрізняли обох [1]. На нашу думку, в перекладі маємо досить недостовірну інформацію, наголошуючи на протилежності двох особистостей. Досить вірним є переклад Ю. Іванова: *Скромність і гідність – ці якості були у них обох, де ці якості притаманні обом.*

When we ride on the street cars or walk past a new building (Останній лист) [7]. – Коли їдеш у трамваї або проходиш повз новий будинок [1]. У перекладі М. Дмитренка маємо невідповідність перекладу займенника *we* і, таким чином, зміна особової форми дієслів на *їдеш*, *проходиш* замість *їдемо* та *проходимо*. Пропонуємо власний варіант: *Коли їдемо в трамваї чи проходимо повз новий будинок.*

You are just like a woman! (Останній лист) [7]. – І чого чекати від жінки! [1]. У цьому прикладі ми спостерігаємо застосування контекстуальної заміни задля передачі змісту речення. Але схилиємося до перекладу М. Дмитренка, який не використав жодної трансформації і тим самим також зміг передати основний зміст, який несе в собі іронічний характер: *Ви справжня жінка!*

It was like a man sleeping through dinner until the dessert (День, який ми святкуємо) [7]. – Наче та людина, яка проспавши весь день, продурає очі, коли подають солодке [1]. Тут ми маємо невідповідність у вигляді декомпресії: *продурає очі*. В оригіналі про це не зазначалось.

Наступний приклад ідентичний: *That night we signed an engagement with Don Jaime Mc Spinosa [7]. – Того ж дня ми пішли і підписали контракт із доном Хайме Мак Спинозою [1].* Пропонуємо власний варіант, не використовуючи лексичної трансформації декомпресії: *Того ж дня ми підписали контракт з доном Хайме Мак Спинозою.*

У перекладі речення: *We were without decorous clothes or ways and means of existence [7].* М. Дмитренко випустив присудок *to be* у минулому часі – *Обидва в лахмітті, без грошей, без видів на краще [1].*

Наступний приклад ідентичний, але вже з використанням контекстуальної заміни та декомпресії: *We soon lost all idea of what time of the year it was (День, який ми святкуємо) [7]. – Невдовзі ми забули, що таке зима, а що літо [1].*

I don't know how long we worked for Don Jaime (День, який ми святкуємо) [7]. – Не можу вам точно сказати, скільки ми працювали у дона Хайме [1]. В цьому випадку було використано трансформацію конкретизації *Не можу вам точно сказати* для більш чіткої передачі змісту. Пропонуємо інший варіант: *Не знаю скільки часу ми працювали у дона Хайме.*

It was banana grove nearly all the way (День, який ми святкуємо) [7]. – Спробуй знайти дорогу в банановому гаю [1]. Тут акцент зроблений на неможливість знайти будь-якої дороги серед бананового гаю із використанням при цьому трансформації декомпресії.

У прикладі: *When we saw the houses of Soledad between the trees... (День, який ми святкуємо) [7]* було використано безособове речення: *Коли попереду крізь дерев стало видно будинки Соледада....[1]*

«Oh, you go to hell» says Liverpool, which was about all the repartee he ever had (День, який ми святкуємо). [7] – Іди ти ось туди і туди, каже Ліверпуль. Інших доказів я від нього не чув; [1] Зі стилістичної точки зору вислів *Oh, you go to hell* краще було б передати наступним чином: *Забирайся*. Пропонуємо власний варіант, який, на нашу думку, був би доречнішим: *«Забирайся!»*, каже Ліверпуль. *Це була його звичайна відповідь.*

It was some holiday, we knew; but we didn't know the day nor the year (День, який ми святкуємо) [7]. – З усього було видно, що сьогодні свято, а от яке воно - літнє, чи осіннє, чи, може, весняне – вгадати було важко [1]. В перекладі В. Мусієнка ми спостерігаємо застосування трансформації декомпресії, яка має на меті функцію конкретизації. Вважаємо, що можливий варіант і без відходження від контексту оригіналу: *Ми розуміли, що це було якесь свято, але не знали ні дня, ні року.*

Висновки. Аналізуючи переклади творів О. Генрі, слід зазначити, що питання про передачу граматичних значень у процесі перекладу не може бути вирішеним однозначно – у кожному конкретному випадку необхідно враховувати характер вживання тієї або іншої форми, її функціональне навантаження і відповідно до цього знаходити їй ту або іншу відповідність у мові перекладу або ж залишити цю форму (у разі, якщо вона несе чисто внутрішньо лінгвістичне значення) взагалі «неперекладеною».

У процесі вибору кінцевого варіанту перекладу широко використовувалися граматичні перекладацькі трансформації. Під час прийняття перекладацьких рішень зберігалася комунікативна функція тексту перекладу, відповідність його нормам української мови.

Зрозуміло, що не слід недооцінювати ті об'єктивні труднощі, які постають перед перекладачем у результаті розбіжностей у граматичній структурі мов. Як і в галузі словникового складу, у співвідношеннях між граматичними системами двох мов ми лише в окремих випадках спостерігаємо повний збіг. Зокрема, попри те, що між українською і англійською мовами існує значна граматична відповідність, ця відповідність є лише частковою і не повинна приховувати від перекладача (як і від будь-кого, хто вивчає іноземну мову) істотних розбіжностей між цими двома мовами в галузі їх граматичної будови.

Навіть граматичні категорії, здавалося б, ідентичні в обох мовах, насправді за об'ємом своїх значень, функціям і охопленню лексичного матеріалу ніколи не збігаються повністю.

Практично було доведено, що процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складний процес, що містить ряд труднощів, які необхідно долати перекладачеві. У більшості випадків ми погоджуємось з використанням граматичних трансформацій, які перекладачі застосували в своєму перекладі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

1. Генрі О. Останній листок. Оповідання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ae-lib.org.ua/texts/ohenry__stories__ua.htm
Henry, O. (1983) Ostanniy lystok. Opovidannia. Available at : http://ae-lib.org.ua/texts/ohenry__stories__ua.htm
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода с английского на русский / Т.А. Казакова. – СПб. : Издательство Союз, 2002. – 288 с.
Kazakova, T. A. (2001) Prakticheskiye osnovy perevoda s angliyskogo yazyka na russkiy, St Petersburg, Izdatelstvo Soiuz, 287 p.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 276 с.
Karaban, V. I. (2004) Pereklad anhliskoi naukovoї i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy, Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 276 p.
4. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник / Л. П. Науменко, А. Й. Гордєєва. – Вінниця : Нова книга, 2011. – 136 с.
Naumenko, L. P., Hordeyeva, A. Y. (2011) Practychnyi kurs perekladu z anhliskoyi movy na ukrayinsku, Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 136 p.
5. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти : навч. посіб. / [за ред. В. К. Шпака]. – К. : Знання, 2005. – 310 с.
Shpak, V. K. (2005) Osnovy perekladu: hramatychni ta leksychni aspekty (textbook), Kyiv, Znannia Publ., 310 p.
6. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) / А.В. Федоров. – М. : Высшая школа, 1983. – 303 с.
Fedorov, A. V. (1983) Osnovy obshchey teorii perevoda (lingvisticheskiye problemy), Moscow, Vyshaya shkola Publ., 303 p.
7. Henry O. (1994) The best short stories of O. Henry [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// Short_Stories_of...Henry.html...](http://Short_Stories_of...Henry.html...)
Henry O. (1994) The best short stories of O. Henry. Available at : [http:// Short_Stories_of...Henry.html...](http://Short_Stories_of...Henry.html...)

Дата надходження рукопису 12.12.2015

Objective. *The objective of the research is to identify and determine different types of categorial disparities of finite forms of verb in the process of translation and grammatical transformations application to create an adequate translation.*

Methods. *Methodological basis of the present research presupposes the following kinds of analysis: comparative and translation analysis, grammatical notions and their categorial disparities in original and translated texts comparison, analysis of ways of rendering and the transformations applied in the process of finite forms of verbs translation into Ukrainian.*

Scientific results. *The main types of categorial disparities of finite forms of verb in the process of translation and types of grammatical transformations are defined; the translation of short stories by O. Henry and grammatical transformations applied while their translating are analyzed. Great attention is paid to methods and ways of verb rendering, and defining the disparities in the process of English-Ukrainian translation.*

Scientific originality. *All theoretical backgrounds in studying the main ways of finite forms of verb translation are systematized, basic categorial disparities of verb and justified grammatical*

transformations application (on the basis of O. Henry's works Ukrainian translation done by M. Riabova, Y. Ivanov, M. Dmytrenko and V. Musiienko analysis) are defined.

Practical value. *The practical value of the research predisposes that its results can be used for further translation problem-solving, development of the theory and practical aspects of translation, translation styles study, and comparative stylistics.*

Key words: *verb, stylistic devices, metaphorical figure, way of translation, transformation*

Цель. *Цель исследования – выявить и определить различные типы грамматических несоответствий личных форм глагола в процессе перевода и использование трансформаций для создания эквивалентного перевода.*

Методика. *Решение поставленных задач осуществлялось с помощью использования таких методов, как переводческий и компаративный анализ, сравнения грамматических явлений и их типологических несоответствий в оригинальных и переведенных текстах в переводческих целях; анализ способов передачи и использованных трансформаций в процессе перевода личных форм глагола на украинский язык.*

Результаты. *Определены основные типы грамматических несоответствий личных форм глагола и типы грамматических трансформаций, проанализированы переводы произведений О. Генри и использование грамматических трансформаций в процессе их перевода. Особое внимание было сосредоточено на основных способах и приемах перевода глагола, а также выявлении несоответствий при переводе с английского языка на украинский.*

Научная новизна *проявляется в систематизации теоретических положений относительно несоответствий личных форм глагола в процессе перевода, определении основных грамматических несоответствий глагола и оправданности использования грамматических трансформаций (на основе анализа переводов произведений О. Генри на украинский язык, выполненных М. Рябовой, Ю. Ивановым, М. Дмитренко и В. Мусиенко.*

Практическое значение. *К практической ценности работы относится то, что систематизированную теорию и проанализированные по конкретным принципам примеры можно использовать на занятиях по иностранному языку и теории и практике перевода.*

Ключевые слова: *глагол, способ перевода, типологические несоответствия, трансформация, художественный перевод*

УДК 811.111-26'367.625'255.4

Удовіченко Г. М.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: hannahudovichenko@gmail.com

ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «РЕАЛІЯ» У СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Udovichenko H. M.,
Candidate of Pedagogical Science,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and
Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: hannahudovichenko@gmail.com

GENESIS OF THE «REALITY» CONCEPT FORMATION IN MODERN TRANSLATOLOGY

Мета. *Визначення поняття «реалія» та класифікації способів перекладу реалій; встановлення та виявлення функціонально-прагматичних факторів використання реалій у художньому творі та порівнянні рівня відповідності передачі конотативної національно-маркованої інформації у перекладі.*